

kodas 300563959, Liepų g. 15-12, 33121, Molėtai, tel. 8 652 10 906,
el. p. daiva.razguniene@gmail.com; adresas korespondencijai Parko g. 4, 33136, Molėtai

Lietuvos Respublikos Seimo
Audito komiteto pirmininkui
Zigmantui Balčyčiui
pirmininko pavaduotojai
Rasai Budbergytei

2023-07-15 Nr. S-101

žiniai: Lietuvos Respublikos finansų ministerijai

DĖL ATLIEKAMOS ANALIZĖS DĖL GALIMYBĖS ĮSIGYTI VIDAUS AUDITO PASLAUGAS VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ ĮSTATYMO NUSTATYTA TVARKA

Šiuo metu Finansų ministerija pagal Lietuvos Respublikos Seimo Audito komiteto pavedimą (Lietuvos Respublikos Seimo Audito komiteto 2023 m. gegužės 10 d. posėdžio protokolo Nr. 141-P-11 5 punktas) atlieka vidaus audito tarnybų veikimo viešuosiuose juridiniuose asmenyse analizę, įvertinant, ar reikalinga sudaryti galimybes visiems viešiesiems juridiniams asmenims, kilus poreikiui (*pavyzdžiui, pritrūkus ar nesant personalo resursų vidaus audito tarnyboje, prireikus atlikti metiniame vidaus audito tarnybos veiklos plane nenumatytą vidaus auditą ir pan.*) įsigyti vidaus audito paslaugas Viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka.

Valstybės ir savivaldybių vidaus auditorių asociacija (toliau - VSVAA) atkreipia Jūsų dėmesį, kad aukščiau nurodyta vykdoma analizė neturi jokio teisinio pagrindo ir neturėtų būti atliekama, kadangi:

1. vidaus audito santykius reguliuojantis specialusis teisės institutas - Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymas ir jo lydimieji teisės aktai, - nustato imperatyvų reikalavimą viešojo administravimo subjektuose ministerijose ir savivaldybėse įsteigti Centralizuoto vidaus audito tarnybas (toliau ir - CVAS). Teisės aktuose, reglamentuojančiuose vidaus audito santykius, nustatytas imperatyvus reikalavimas įsteigti Centralizuoto vidaus audito tarnybas suponuoja viešojo administravimo subjektų vadovų pareigas užtikrinti CVAS žmogiškųjų išteklių, kaip lemiamo CVAS veiklos veiksnio ir pagrindo, suformavimą ir stiprinimą. Imperatyvūs reikalavimai užtikrinti CVAS žmogiškųjų išteklių suformavimą yra įtvirtinti Vidaus kontrolės ir vidaus audito, Viešojo administravimo įstatymuose, kuriuose nustatytas atitinkamas reguliavimas: 1) Centralizuotas vidaus audito tarnybas sudaro vadovas ir vidaus auditoriai (Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymas); 2) Centralizuotas vidaus audito

tarnybas sudaro ne mažiau kaip 2 pareigybės (Viešojo administravimo įstatymas). Minėti imperatyvūs reikalavimai dėl CVAS personalo išteklių suformavimo įtvirtina ir imperatyvius reikalavimus, formuojant CVAS žmogiškuosius išteklius, laikytis principo „ne mažiau“, kas reiškia ir „daugiau“, vadinasi, viešieji juridiniai asmenys įstatymiškai yra atsakingi už CVAS personalo pakankamus išteklius vidaus audito veiklai vykdyti, todėl viešuosiuose juridiniuose asmenyse negalima situacija, kad „pritrūktų ar nėra“ personalo resursų CVAS - uose, o CVAS veiklos plane nenumatyto vidaus audito atlikimas yra sureguliuotas aukščiau minėtuose teisės aktuose ir sprendimą dėl tokio vidaus audito atlikimo priima CVAS vadovas, kuris pagal Pavyzdinės vidaus audito metodikos reguliavimą yra atsakingas už CVAS veiklos tikslo pasiekimą, veiklos uždavinio įgyvendinimą ir tinkamą funkcijų atlikimą. Be to, Vidaus auditų metu pasitelkiami ir kiti atitinkamų sričių viešųjų juridinių asmenų, jiems pavaldžių ir (arba) atskaitingų viešųjų juridinių asmenų specialistai, kurie užpildo vidaus auditų metu vidaus auditorių pateiktus klausimynus, anketas, pateikia vidaus auditoriams paaiškinimus ir pan. Taip pat CVAS visada gali paprašyti ir pasinaudoti kito viešojo administravimo subjekto tarnybine pagalba, kuri yra numatyta Viešojo administravimo įstatyme.

Vidaus auditą reguliuojantys teisės aktai užtikrina, kad CVAS vadovas ir vidaus auditoriai turi pakankamą kompetenciją (*jie yra aukštos kvalifikacijos, turi atitinkamos studijų krypties aukštąjį išsilavinimą, daugelis jų yra atestuoti vidaus auditoriai, turi pakankamai patirties vidaus audito srityje ir pan.*) įgyvendinti jiems teisės aktais nustatytą statusą, kuris yra vykdyti teisės aktų vykdymo kontrolę, vertinti subjektų veiklos atitiktį teisės aktuose nustatytiems reikalavimams, todėl vidaus audito metu nekyla esminių problemų dėl specifinių sričių vertinimo ir pan.

2. pagal nacionalinių ir ES teisės aktų reikalavimus valstybės valdymas, kurio vienas iš svarbiausių instrumentų yra viešoji finansų kontrolė vidaus auditas, neperkamas ir neparduodamas, jis nėra paslauga, o yra valstybės funkcija - viešasis valdymas. Valstybės valdymas yra pagrindinė valstybės saugumo garantija, kurią privalo vykdyti tik patys valdžios ir valdymo subjektai. Rinkoje nėra ir negali būti valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų vykdomo valdymo, vykdomos viešosios finansų kontrolės vidaus audito funkcijų pasiūlos ir paklausos, nes nėra ir negali būti minėtų funkcijų paslaugų teikėjų ir pirkėjų. Viešosios finansų kontrolės vidaus audito veikla yra neatsiejama valstybės valdymo mechanizmo dalis ir viešoji finansų kontrolė vidaus auditas yra steigiamas tik viešajam administravimui vykdyti. Valstybės valdymo mechanizmo dalis - Viešosios finansų kontrolės vidaus audito veikla, kaip savarankiška rinkos ekonominė veikla, nėra ir negali būti Ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriuje, kuris parengtas pagal Europos Parlamento ir Tarybos 2006 m. gruodžio 20 d. reglamentą Nr. 1893/2006 (PDF), nustatantį statistinį ekonominės veiklos rūšių klasifikatorių NACE, kadangi viešoji finansų kontrolė vidaus auditas yra valstybės Viešojo valdymo neatsiejama ir nedaloma dalis, integruota į valstybės Viešąjį valdymą ir nėra laisvas kapitalo ir paslaugų judėjimas, kas reiškia,

kad vykdamas Europos Sąjungos sutarties reikalavimus dėl Biudžetinių ir finansų kontrolės nuostatų, viešoji finansų kontrolė vidaus auditas yra išimtas iš laisvo kapitalo ir paslaugų judėjimo. Taigi, viešoji finansų kontrolė vidaus auditas nėra ir negali būti paslauga, kas pagrindžia nuostatą – vidaus auditas, būdamas neatsiejama valstybės valdymo dalimi, negali būti perkamas ar parduodamas. Iš išorės audito paslaugų teikėjų negalima įsigyti vidaus audito paslaugų, kadangi vidaus auditas, kaip viešoji finansų kontrolė, nėra rinkos paslauga, bet yra viešasis valdymas. *Viešoji finansų kontrolė vidaus auditas pagal Europos Sąjungos reglamentus, Europos Komisijos Generalinio direktorato nurodymus, pagal Limos deklaracijos INTOSAI standartų gaires, pagal Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymą veikia tik VJA viduje, todėl viešąją finansų kontrolę – vidaus auditą privalo vykdyti tik pats viešojo administravimo subjektas.*

Paminėtina ir tai, kad Finansų ministerijos šiuo metu vykdomoje vidaus audito tarnybų veikimo viešuosiuose juridiniuose asmenyse analizėje (viešųjų juridinių asmenų vadovams pateikta „Apklausa anketa viešojo juridinio asmens vadovui“) yra nekorektiškų klausimų. Vienas iš jų - „*Kaip manote, ar VJA VAT yra pajėgi (turi galimybę) ne rečiau kaip kartą per tris metus atlikti vidaus auditą ir įvertinti vidaus kontrolę VJA ir visuose jam pavaldžiuose ir (arba) atskaitinguose VJA?*“ VSVAA pažymi, kad klausimas yra nekorektiškas, kadangi minėtas klausimas neturi teisinio pagrindo. Teisės aktuose, reglamentuojančiuose vidaus audito veiklą (Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatyme, Pavyzdiniuose vidaus audito tarnybos nuostatuose, Pavyzdinėje vidaus audito metodikoje), nėra nustatytas reguliavimas, kad CVAS turi ne rečiau kaip kartą per tris metus atlikti vidaus auditą ir įvertinti vidaus kontrolę VJA ir visuose jam pavaldžiuose ir (arba) atskaitinguose VJA. Vadovaujantis teisės aktais, reglamentuojančiais vidaus audito veiklą (Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymu, Pavyzdiniais vidaus audito tarnybos nuostatais, Pavyzdine vidaus audito metodika), CVAS veikla planuojama, vidaus auditai atliekami pagal nustatytas rizikas. *CVAS neturi įstatyminių funkcijų ir pareigų „ne rečiau kaip kartą per tris metus atlikti vidaus auditą ir įvertinti vidaus kontrolę VJA ir visuose jam pavaldžiuose ir (arba) atskaitinguose VJA“. Vidaus auditų atlikimo cikliškumas laikotarpyje „ne rečiau kaip kartą per tris metus“ nėra pagrindinis (ir negali būti) didelę reikšmę turintis rizikų nustatymo kriterijus. Todėl tokie nekorektiški klausimai sukelia didelę riziką suklaidinti viešųjų juridinių asmenų vadovus, sukelia didelę riziką neteisingiems atsakymams ir tuo pagrindu sudaro sąlygas neteisingiems analizės rezultatams, kurie gali įtakoti teisėkūrą.*

Tarybos pirmininkė

Daiva Razgūnienė